

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ**

TOPLUMSAL DUYARLILIK PROJELERİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

**“Özel Gereksinimli Bireyler İçin Yaşanılabilir Çevre Oluşturmada Toplum
Farkındalığını Artırma”**

Proje Kodu:610A669AD5A52

SONUÇ RAPORU

Proje Yürütücüsü:

Doç. Dr. Hava ÖZKAN
Sağlık Bilimleri Fakültesi

Araştırmacılar:

Zeynep Sena DERDİYOK
Fatma AKIN
Rabia BAĞ
Sibel GÜNEŞ

Kasım, 2021

ERZURUM

İÇİNDEKİLER

Önsöz	2
Özet	3
Materyal ve Yöntem	4
Proje Uygulamasına Ait Görseller	5
Sonuçlar	16

ÖNSÖZ

Özel gereksinimli birey için en temel gereksinim, topluma uyum sağlamak ve üretici duruma geçmektir. Ancak bu amacın gerçekleşebilmesi için toplumun da özel gereksinimli bireyleri kabul etmesi ve onlara yönelik olumlu yaklaşım içinde bulunması gerekir. Özel gereksinimli bir birey olarak dünyaya gelmek ya da özel gereksinimli bir çocuğa sahip olmak hiç kimsenin tercihi değildir. Toplumumuzda her ne kadar özel gereksinimli bireylerin sayısı fazla olsa da bu bireyler için hayatı daha yaşanılabilir hale getirmeye yönelik düzenlemeler çok az yapılmaktadır. Bu yüzden bu bireyler topluma dahil olmakta sorun yaşamakta ve kendi ihtiyaçlarını karşılamada diğer insanlara daha fazla ihtiyaç duymak zorunda kalmaktadır. Bu doğrultu da bu bireylerin için dış ve iç mekanlarda hayatı onlara kolaylaştıracak bazı çevre düzenlemelerinin yapılması önemli olmaktadır.

Yaşanılan konuttan tüm kamusal yaşam alanlarına ve ulaşım araçlarına kadar tüm çevresel unsurların özel gereksinimli bireylerin özellikleri ve gereksinimleri dikkate alınarak tasarlanmadığı bir gerçektir. Kentlerimizin çoğunda özel gereksinimli bireylerin erişim ve ulaşım olanaklarını engelleyici pek çok unsura rastlanmaktadır. Yollar, kaldırımlar, kamu binaları, parklar ve bahçeler, okullar, içinde yaşanılan konutlar, ulaşım araçları ve bunun gibi daha birçok fiziksel çevre unsuru, özel gereksinimli bireylerin topluma katılmasının önünde ciddi birer engel oluşturmaktadır. Böylece sahip olduğu engeli nedeniyle hareket yeteneği sınırlanmış insanların bu ve benzeri sebeplerle yaşadıkları sınırlama daha da pekişmektedir. Bunun anlamı hareket yeteneği sınırlanan bireyin toplumsal yaşamdan dışlanmasıdır. Oysa bütün bunlar, özel gereksinimli bireylerin topluma katılmasını, toplumla bütünleşmesini kolaylaştıracak bir biçimde tasarlanabilir ve geliştirilebilir.

Toplumumuzda çocuktan yetişkine kadar herkesin özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarının farkında olması, onlara yardımcı olması, toplumda onların da yerinin gözetilmesi önemli olmaktadır. Böylece özel gereksinimli bireylerin de hayata katılmasını, özgüven duygusunu yaşamalarını sağlayabiliriz.

ÖZET

Her çocuk farklı gelişimsel özelliklere sahiptir. Bireysel farklılıklar dışında akranlarıyla aralarında anlamlı derecede farklılık gösteren bireylere özel gereksinimli birey denir. Sosyal yaşamda farklı gelişim gösteren bireyler birçok alanda zorluk yaşamaktadırlar. Bu alanlardan biri de fiziksel çevredir. Çocuklar dünyaya geldikleri ilk andan itibaren çevreyle sürekli etkileşim halindedirler. Ancak toplumda, özel gereksinimli bireylerin çevreden izole bir yaşam sürdürdükleri görülmektedir. Bu noktada özel gereksinimli bireyler için yaşanılabilir çevre düzenlemelerinin yapılması, bu bireylerin gerçek potansiyellerini ortaya koymalarında ve kendilerini ifade etmelerinde önemli olmaktadır .

Yerleşimin insanların yaşamasına elverişli tüm koşulları sağlayacak şekilde tasarlanması anlamına gelen yaşanılabilir çevre özel gereksinimli bireylerin hayatlarında önem arz etmektedir. Özel gereksinimli bireyler farklı engel türlerine göre sınıflandırılmaktadır. Bu yüzden her engel türünün farklı çevre düzenlemelerine ihtiyaçları vardır. Bu noktada özel gereksinimli bireyler için çevrenin kapsamlı bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu çalışma ile özel gereksinimli bireyler için yaşanılabilir çevre düzenlemeleri kapsamında neler yapılabileceği ele alınmış ve toplumda buna yönelik farkındalık oluşturmak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: özel gereksinimli birey, çevre düzenleme, yaşanılabilir çevre

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu çalışma, bir Toplumsal Duyarlılık Projesi'dir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Proje ekibi tarafından 01.11.2021-10.11.2021 tarihleri arasında MNG AVM önünde gerçekleştirilmiştir.

Projenin Uygulanışı

Projeye başlarken özel gereksinimli bireyler için mevcut çevre düzenlemelerinin neler olduğu araştırılmıştır. Daha sonra mevcut düzenlemeleri geliştirmek ve her özel gereksinimli bireyin faydalanabilmesi ve hayatının kolaylaşabilmesi için daha neler yapılabileceği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda toplanan bilgiler bir araya getirilerek yaşanılabilir çevre kapsamında neler olabileceğine dair görseller oluşturulmuştur. Hem elde edilen bilgiler hem de görseller ile "Engelsiz Çevre Eşitlik Getirir" broşürü oluşturulmuş ve basılmıştır.

Toplumda özel gereksinimli bireyler için çevre şartlarının ne kadar uygun olduğunu düşünebilmeleri ve bu konuda yaşanılabilir çevre oluşturmak için farkındalık oluşturmak adına basılan broşürler MNG AVM önünde insanlara dağıtılmıştır. Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları ve çevre düzenlemelerinin gerekliliği hakkında broşürü alan kişilere bilgi verilmiş ve onlardan gelen sorular cevaplanmıştır. Arzu eden kişilerle de fotoğraf çekimi yapılmıştır.

PROJE UYGULAMASINA AIT GÖRSELLER

Proje kapsamında bilgilendirmek ve farkındalık oluşturmak üzere dağıtılan broşürler

Özel Gereksinimli Birey Kimdir?

Hastalık, kaza, sendrom gibi çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranları ile beklenen düzeyde farklılık gösteren bireylerdir.

ENGELSİZ ÇEVRE

EŞİTLİK GETİRİR

YAŞANILABİLİR ÇEVRE NEDİR?

Yaşanılabilir çevre yerleşimin insanların yaşanmasına elverişli tüm koşulları sağlayacak şekilde tasarlanmasıdır. Özel gereksinimli bireyler farklı engel türlerine göre sınıflandırılmaktadır. Bu yüzden her engel türünün farklı çevre düzenlemelerine ihtiyacı vardır.

Proje kapsamında oluşturulan broşür ön yüzü

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREY DOSTU ÇEVRE İÇİN ÖNERİLER

1) Özel gereksinimli bireyler için tasarlanan alanlar diğer insanlar tarafından işgal edilmemelidir.

2) Oyun alanları engelli engelsiz tüm bireyler göz önünde bulundurularak tasarlanmalıdır.

3) Özel gereksinimli bireylerin yaşam kalitesini arttırmak için doğa temelli yaşam alanları oluşturulmalıdır.

4) Özel gereksinimli bireylerin ulaşım imkanlarının geliştirilmesi gerekir. Bu kapsamda bunların girişleri engelli bireylerin ulaşımına uygun hale getirilmelidir.

5) Asansörde ulaşımı rahat kullanabilmeleri için tedbir alınmalı.

6) Kaldırımlar fiziksel ve görme yetersizliği olan bireyler için ulaşımına uygun hale getirilmelidir.

7) Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına göre iç mekan düzenlemeleri yapılmalıdır.

SAĞLIK BİLİMLERİ
FAKÜLTESİ
ÇOCUK GELİŞİMİ
BÖLÜMÜ

ENGELLİ BİREYE
DEĞİL ;

ONLARIN ÖZGÜRCE
YAŞAYACAĞI ALANLARA
VE DÜZENLEMELERE YOL
VERELİM !

Proje kapsamında oluşturulan broşür arka yüzü

MNG AVM 'de broşürlerin dağıtılması

Proje hakkında bilgilendirmelerin yapılması ve sorulan soruların cevaplandırılması

MNG AVM girişine broşür dağıtırken

SONUÇLAR

Toplumumuzda özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları maalesef çok fazla dikkate alınmamaktadır. Bu bireyler için uygun çevre düzenlemelerinin yapılması ve onların da günlük hayat içindeki ihtiyaçlarını karşılaması ya da isteklerini yerine getirebilmesi için olanak tanınması önemli olmaktadır. Bu proje kapsamında toplumdaki bireylerin konu üzerine dikkatini çekmiş ve farkındalık oluşturmuş olduk. Özel gereksinimli bireyler için yaşanılabilir çevre oluşturmak üzerine bilgi verdik ve soruları yanıtladık. Özel gereksinimli bireylerin de toplumun bir parçası olduğu ve diğer bireyler gibi onlara da uygun şartların sağlanması gerektiğine dair bilinç oluşturmuş olduk. Broşürlerimizi alan kişiler böyle bir farkındalık oluşturulmasından dolayı çok memnun olduklarını ifade ettiler.

Projemizi destekleyerek toplumda bu konu üzerine farkındalık oluşturmamızı sağlayan Atatürk Üniversitesi Toplumsal Duyarlılık Projeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne teşekkür ederiz.